

Podmiot i orzeczenie – szybkie przypomnienie

Podmiot i orzeczenie – szybkie przypomnienie

Złożone dłonie

Źródło: domena publiczna.

Ćwiczenie 1

Przeczytaj zdania. Następnie zaznacz odpowiednimi kolorami wyrazy będące odpowiedziami na pytania.

Do zaznaczenia kolorem żółtym:

Kto wychowywał się w Indiach?

Kto nudził się w domu wuja?

Kto zajmował się dziewczynką z Indii?

Kto chętnie słuchał opowieści o małej Mary?

Do zaznaczenia kolorem niebieskim:

Co Mary robiła w Indiach?

Co dziewczynka robiła w domu wuja?

Co robiła Marta?

Co robił Dick?

żółty

niebieski

Mary wychowywała się w Indiach.

W domu wuja dziewczynka nudziła się bez towarzystwa innych dzieci.

Dziewczynką z Indii zajmowała się Marta.

Dick chętnie słuchał opowieści o małej Mary.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zdania składają się z tzw. części. Najważniejszymi częściami zdania są: **orzeczenie i podmiot**.
Orzeczenie to czynność wyrażona najczęściej czasownikiem w formie osobowej,
np. Mary **zajrzała** przez mur do ogrodu.
Klucz **pasował** do zamka w furtce.
Podmiot to wykonawca czynności wyrażonej orzeczeniem,
np. **Mary** zajrzała przez mur do ogrodu.
Klucz pasował do zamka w furtce.

Forma orzeczenia dostosowuje się do formy podmiotu, np.:

- *Mary zajrzała* (*zajrzała* to rodzaj żeński, liczba pojedyncza, bo *Mary*);
- *klucz pasował* (*pasował* to rodzaj męski, liczba pojedyncza, bo *klucz*).

Istnieją zdania, w których podmiot nie jest wyrażony wprost.

Mówimy wówczas o **podmiocie domyślnym**, np.:

- *Wyszedłem*. (w domyśle: ja);
- *Zjadł obiad*. (w domyśle: on).

Formy orzeczenia

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Pamiętaj!

Równoważnik zdania nie posiada orzeczenia. Składa się z wyrazu lub ciągu wyrazów, które oddają taką samą treść co zdanie, np.:

Tata przyjechał do domu. – zdanie;

Przyjazd taty do domu. – równoważnik zdania.

Równoważnik zdania

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz równoważnik zdania.

- ☐ Uczniowski projekt ogrodu na terenie szkoły.
- ☐ Kto zaprojektował ogród na terenie szkoły?
- ☐ Uczniowie zaprojektowali ogród na terenie szkoły.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz zdanie, w którym występuje podmiot domyślny.

- ☐ Właściciel ogrodu posadzi dwadzieścia nowych drzew.
- ☐ Wycięli wszystkie drzewa pod budowę altanki.
- ☐ Drzewa dają cień podczas upałów.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

W podanych zdaniach zaznacz na niebiesko podmiot, a na czerwono orzeczenie.

☐ czerwony

☐ niebieski

Tajemniczy dom na wsi krył wiele niespodzianek.

Za starą szafą znajdowała się mroźna kraina.

Rodzeństwo nie uwierzyło Łucji.

Wysłannicy Białej Czarownicy aresztowali fauna.

Nad ranem stół pękł na dwie części.

Edmund wymknął się z domu Bobra.

Dzięki oddechowi Aslana posągi ożyły.

Miedzy siłami Zła i Dobra rozgorzała straszliwa walka.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Przeczytaj umieszczone poniżej wybrane tytuły rozdziałów książki pt. *Tajemniczy ogród* i zaznacz w nich na czerwono orzeczenia.

☐ czerwony

I. Nie został nikt

II. Panna Mary kapryśnica

V. Krzyk w korytarzu

VI. „A jednak ktoś płakał”

VIII. Gil wskazał drogę

XI. Gniazdo mysikrólika

XIX. „Nadeszła chwila”

XX. „Będę żył, zawsze, zawsze”

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Podaj numery rozdziałów z ćwiczenia 5., których tytuły są zacytowanymi wypowiedziami. Co na to wskazuje? Zapisz poniżej lub w zeszycie.

Ćwiczenie 7

Podaj numery rozdziałów, których tytuły nie zawierają orzeczenia. Napisz, jak nazywamy takie wypowiedzenia.

Zdania pojedyncze dzielą się na nierozwinięte i rozwinięte.
Zdanie nierozwinięte zawiera tylko wyrazy niezbędne do tego, aby zdanie miało sens. Może składać się z podmiotu i orzeczenia, np. *Colin płakał.* (podmiot + orzeczenie) lub samego orzeczenia, np. *Zrobił.*
Gdy zdanie zawiera wyrazy dodatkowe (określenia podmiotu i orzeczenia), to jest to **zdanie rozwinięte**, np. *Mały gil sfrunął z bujającej się gałęzi bluszczu.*
Zdanie rozwinięte zawiera **określenia**, które przekazują dodatkowe informacje.

Zdania pojedyncze

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Zaznacz kolorem zielonym zdania pojedyncze nierozwinięte.

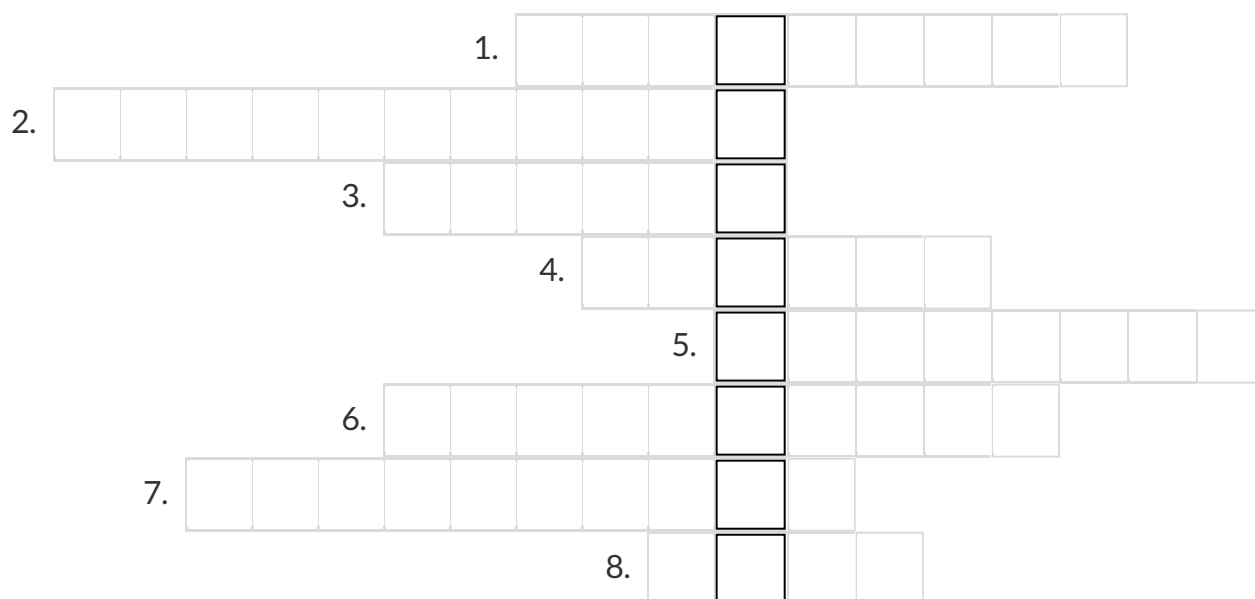
☐ zielony

Mary patrzyła na klucz. Obracała go na wszystkie strony. Pragnęła zajrzeć do ogrodu. Wyobrażała sobie, co może znajdować się za tajemniczym murem. Wyobrażenia pracowała. Słońce świeciło. Powiewał wietrzyk. Mary z przejęciem otworzyła furtkę. Znalazła się w tajemniczym ogrodzie. Dopięła swego.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Część mowy informująca w zdaniu o czynności.
2. Wypowiedzenie, które nie zawiera orzeczenia.
3. Michał wygrał wybory na przewodniczącego szkoły. Który wyraz to orzeczenie?
4. Podmiot i orzeczenie to części ...
5. Rodzaj podmiotu w zdaniu: Lubię jesień.
6. Sztorm na morzu uniemożliwił żeglarzom rejs z Sopotu do Jastarni. Jaki to rodzaj zdania?
7. Najważniejsza część zdania.
8. Moja mama umie pięknie śpiewać. Który wyraz to podmiot?

Ćwiczenie 10

Wyjaśnij hasło krzyżówki.